

SCANDINAVIAN STAR

DATO: TIRSDAG 7 APRIL 2015

MARKERING • 25 ÅR SCANDINAVIAN STAR • TALE VED MINNESMERKET

Deres Majestet - Dronning Sonja

Statsminister Erna Solberg

Deres eksellense – Danmarks ambassadør Torben Brylle

Ordfører Fabian Stang

Kjære etterlatte - overlevende og alle andre som har kommet hit i dag

-

I går kveld var det 25 år siden vi seilte ut Oslofjorden med Bahamasregistrerte Scandinavian Star. Vi var 483 personer om bord.

Etter midnatt ble skipet satt i brann. De omkomne var statsborgere fra Norge, Danmark, Sverige, Storbritannia, Portugal, Spania og USA.

-

Ekkoet av stemmen på akterdekket som roper

Min egen stemme

Ingen svar

Stemmen som igjen og igjen prøver å fortelle – som håper at ordene skal gi et tryggere grep om det som skjedde.

Men jeg når aldri helt frem.

Det er som den egentlige historien alltid er et annet sted – i stemninger og tilstander jeg må våge å møte ordløst og alene.

*Tonen som griper meg
Den kommer fra en tid
En tid som er forbi*

*En gråt som sitter i
Men lever inne i meg*

-

Liv Wergeland Sørbye har sammenfattet informasjon for de fleste av de 158 omkomne – 160, med dødsfall i umiddelbar ettertid, og ufødt liv:

- Den eldste var 79 år – den yngste noen få måneder
- Gjennomsnittsalder var ca. 40 år
- Det var 28 barn under 20 år som omkom
 - 13 av disse omkom sammen med begge foreldrene
 - 15 etterlot seg den ene av foreldrene
- Det var 29 par som døde sammen
 - 12 av disse omkom sammen med ett eller flere av sine barn
- 26 personer ble enke / enkemann. Noen av disse var selv blant de overlevende
- Av 86 familier som ble rammet, var det to eller flere omkomne i over halvparten av familiene

-

Brannen som førte til dette katastrofale omfanget ble utløst av to forhold, som begge er forbundet med straffeansvar:

1. ILDSPÅSETTELSE
2. DRIFT AV SKIP SOM IKKE ER SJØDYKTIG

Politirapporten fra 2014, som begrunnet Riksadvokatens gjenopptagelse av etterforskningen, berører begge disse forholdene.

Om ansvaret for ildspåsettelsen sier politiet nå at de ikke kan stille seg bak konklusjonen fra etterforskningen i 1990 / 91.

Prosjektgruppen finner ikke et bevismessig grunnlag for å konkludere med at Erik Mørk Andersen med stor grad av sannsynlighet” er gjerningsmannen, og kan følgelig ikke stille seg bak konklusjonen fra etterforskningen i 1990 / 1991.

PROSJEKTRAPPORTEN SIDE 87

Politiets klare erkjennelse letter trykket og belastningene for de pårørende etter den tidligere mistenkte.

Om eierskapet og rederiansvaret, økonomi og det som berører den lovstridige driften av skipet, bekrefter politiet nå det Støttegruppens har pekt på siden første anmodning om gjenopptagelse og gransking i 1996 – og til dags dato - at hovedkildene har vært partene selv og deres advokater, uten at dette er søkt bekreftet ved alternative undersøkelser.

Både sjøforklaringen, de opprinnelige politietterforskningene, og undersøkelsene som er foretatt i forbindelse med de tidligere gjenåpningsbegjæringene, har det til felles at partene i selve transaksjonen, og deres advokater, fremstår som hovedkildene til informasjon om eierstruktur, forsikringsforhold og overdragelsen av skipet.

PROSJEKTRAPPORTEN SIDE 113

Og videre

Det er imidlertid vårt klare inntrykk at partenes forklaringer for øvrig i liten grad er søkt bekreftet gjennom alternative undersøkelser

PROSJEKTRAPPORTEN SIDE 114

I en rettsstat skal ikke ofre for kriminelle handlinger og - engasjerte frivillige - selv måtte være pådrivere for at staten ivaretar sitt ansvar for å etterforske – granske og eventuelt i retteføre straffbare handlinger.

-

Riksadvokaten besluttet i juni 2014 å gjenoppta politiets etterforskning – og dette arbeidet pågår fortsatt.

Oslo tingrett har oppnevnt koordinerende bistandsadvokater – og mange har fått oppnevnt personlig bistandsadvokat.

I Stortingets behandles forslaget om en parlamentarisk granskingskommisjon.

-

Markeringen av 25 år etter Scandinavian Star er derfor mer enn et historisk minne. Vi er samlet midt i pågående politiske og juridiske prosesser.

Vi ønsker svar – så langt det er mulig å gi svar.

Derfor er vi glade for det som nå skjer.

-

Denne smerten er ikke unik

Dette tapet er ikke unikt

Men: Livet – som alltid utspiller seg i øyeblikket - her og nå – trenger trygge og gode fester – brohoder - i det som var og det som kommer.

Uten fortidens erfaringer blir vi historieløse

Uten håp og tro til morgendagen overtar bekymringene

Derfor gir vi verdighet og oppmerksomhet til den bunnløse fortvilelsen – til sorgen – også den som ikke tar slutt – ved ikke å være historieløse.

Vi prøver å være tilstede i livet som åpner seg hver ny dag – uten å glemme.

Livsrommet skal ha plass til hele livserfaringen.

Støttegruppen har engasjert seg i avklaring av ansvar, helsesituasjonen for de overlevende, og i tiltak og reformer for bedre sjøsikkerhet og forebygging.

IMO-konvensjoner, EU-direktiv og norsk skipssikkerhetslov er forbedret.

Utfordringen er å gjennomføre og praktisere det som er vedtatt.

- ISM-koden skulle ivareta sikkerhetskultur i hele organisasjonen som driver skipet – men fortsatt blir ikke eier- og rederi ansvarliggjort som besetningen. Den ensidige kriminaliseringen av sjøfolk må opphøre.
- FNs sjøfartsorganisasjon – IMO – er viktig. Men kravet om enighet utsetter viktige sikkerhetstiltak. Nasjonal regulering må være mulig.

- Det internasjonale rederiforbundet og ITF har sammen meldt bekymring for at mange sjøulykker ikke blir gransket og rapportert til IMO, slik reglene krever. De skandinaviske landene kan være pådrivere for bedring som sikrer læring og forebygging for fremtiden.
- Dagens sterke flaggstatregime må balanseres mot økt vektlegging av havnestatenes interesse i helse – miljø og sikkerhet

-

Ruth og Hans Peter mistet begge sine døtre, Kari og Eli. Nå har også Hans Peter gått bort. Ruth møter dagene alene – en realitet som ikke kan endres

Winifred Rome i Michigan mistet sin eneste datter - Ruth – sangerinnen. For snart 3 år siden reiste Winifred til dette stedet, for å se minnesmerket - og la hendene søke og kjenne bokstavene med datterens navn

-

To av veldig mange – som alle har sin historie – sorg – og tap

Men i dag er vi sammen

I morgen er vi kanskje igjen alene

I've been a miner for a heart of gold.

I crossed the ocean for a heart of gold

I've been in my mind,

It's such a fine line

That keeps me searching for a heart of gold

And I'm getting old

Liv - død - glede - sorg – uforløst livspotensiale – ufattelige tap - kampen og slitet for å bygge videre – for tro på fremtiden - når fundamentet synes ødelagt.

Grunnelementer som alle mennesker erfarer - i større eller mindre grad.

-

Vi samles i minnet om katastrofen i 1990 – og forstår samtidig at livsreisen har så uendelig mange andre forklaringsfaktorer enn bare Scandinavian Star.

-

Tirsdag 10 april 1990 – midt i påskeuken – var det minnegudstjeneste i Oslo Domkirke. Kongehuset var representert. Statsminister Jan P. Syse deltok. Etterpå inviterte ordfører Albert Nordengen alle til lunsj i Oslo Rådhus.

I dag markerer vi at det har gått 25 år. Kongehuset deltar ved Hennes Majestet Dronning Sonja. Statsministeren og Oslo ordfører er sammen med oss.

En sirkel på 25 år sluttet med dette.

-

Jeg håper at alle erfaringer – både dagens – og nattens – tross smerte og belastninger - kan vise sin verdi - for oss selv - og andre – i møte med nye dager og nye netter – slik det er formulert i Davids Salme 19, 3:

*Den ene dag lar sin tale utstrømme til den annen, og den ene natt
forkynner den annen sin kunnskap*

Salme 19, 3

JAN HARSEM, 7. APRIL 2015

(Uthevinger i rødt ble ikke sagt under Jans framføring av talen, men er med her for å klargjøre poengene og sammenhengen. K. E. S., Web-ansvarlig Støttegruppen)